

TELŠIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO 2017 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

I. BENDROJI DALIS

1.1 Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras (toliau – Biuras) savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Telšių rajono savivaldybės tarybos sprendimais, Administracijos direktoriaus įsakymais bei Biuro nuostatais.

Pagrindinis Biuro veiklos tikslas – rūpintis Savivaldybės gyventojų sveikata, vykdyti Savivaldybės teritorijoje Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojamą savivaldybių visuomenės sveikatos priežiūrą, siekiant mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą, gerinti gyvenimo kokybę, teikiant kokybiškas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas.

Nuolatinė Telšių r. savivaldybės gyventojų sveikatos stebėseną, informacijos sklaidą gyventojams apie sveikatos rizikos veiksnius, pagal galimybes jų paplitimo populiacijoje mažinimas bei bendruomenės narių sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas, propagavimas, neinfekcinių ligų ir traumų profilaktika, kontrolė yra pagrindinės prevencinės gyventojų (vaikų, jaunimo, suaugusiųjų) sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo priemonės, naudojamos 2017 m. Biuro programoje užsibrėžtiems uždaviniams įgyvendinti. Siekiant sumažinti sergamumą ir mirtingumą nuo širdies ir kraujagyslių sistemos ligų, ypač didelis dėmesys buvo skiriamas gyventojų fizinio aktyvumo skatinimui, sveikos gyvensenos mokymui, vaikų sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymui.

1.2 Biuras atliko šias veiklas (teikė paslaugas):

1.2.1 Vykde visuomenės sveikatos stebėseną (monitoringą), surinko išsamią informaciją apie Savivaldybės gyventojų visuomenės sveikatos būklę, sveikatos rizikos veiksnius ir ja remiantis suplanavo bei įgyvendino Savivaldybės visuomenės sveikatos stiprinimo priemones;

1.2.2 Organizavo visuomenės sveikatos stiprinimą bendruomenėse įtraukdamas į šią veiklą bendruomenę ir socialinius partnerius;

1.2.3 Vykde vaikų ir jaunimo visuomenės sveikatos priežiūrą, koordinavo visuomenės sveikatos priežiūros specialistų, dirbančių bendrojo lavinimo mokyklose, ikimokyklinio ugdymo įstaigose veiklą;

1.2.4 Pagal kompetenciją organizavo alkoholio, tabako ir psichotropinių medžiagų vartojimo profilaktiką;

1.2.5 Pagal kompetenciją organizavo lėtinių neinfekcinių ligų, nelaimingų atsitikimų ir traumų prevenciją;

1.2.6 Pagal kompetenciją organizavo užkrečiamųjų ligų profilaktiką;

1.2.7 Vykde kitas įstatymų nustatytas visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas.

II. ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

2.1 Biuro struktūra, darbuotojų pareigybių sąrašas yra suderintas su steigėju, etatų normatyvai yra patvirtinti Telšių rajono savivaldybės tarybos 2016 m. gruodžio 28 d. sprendimu Nr. T1-448 „Dėl biudžetinės įstaigos Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro didžiausio leistino darbuotojų pareigybių skaičiaus nustatymo“. Iš viso yra patvirtinta 19,75 etatų.

2.2 Biuro etatų skaičius 2016 m. gruodžio 31 d. (1 lentelė).

1 lentelė. Visuomenės sveikatos biuro struktūra.

Pareigybės	Etatų skaičius	Darbuotojų skaičius
Direktorius	1	1
Visuomenės sveikatos priežiūros specialistai biure: visuomenės sveikatos stiprinimo specialistas visuomenės sveikatos stebėsenos specialistas vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros specialistas	3 1 1	6*
Visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, vykdančys sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigose.	13,75	18
Iš viso:	19,75	26*

* Nurodomas bendras darbuotojų skaičius (su asmenimis, kurie yra „Vaiko priežiūros atostogose“)

III. BIURO FINANSAVIMAS

3.1 Biuro finansavimo šaltiniai: savivaldybės biudžeto lėšos, valstybės biudžeto lėšos (specialioji dotacija valstybinėms funkcijoms atlikti), aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšos, kultūros tradicijų ir mėgėjų meninės veiklos rėmimas, 2 proc. parama. 2017 m. bendras Biuro finansavimas sudarė 207 339,06 Eur (2 lentelė).

2 lentelė Biuro finansavimas

Finansavimo šaltiniai	Paskirtis	Suma (Eur)
Savivaldybės biudžeto lėšos	Darbo užmokestis	26600,00
	Soc. draudimo įmokos	8200,00
	Iš viso:	34800,00
Valstybės biudžeto lėšos (specialioji dotacija valstybinėms funkcijoms atlikti)	Ugdymo įstaigų visuomenės sveikatos priežiūros specialistai	
	Darbo užmokestis	60100,00
	Soc. draudimo įmokos	18400,00
	Medikamentai	1700,00
	Transporto išlaikymas	500,00
	Spaudiniai	900,00
	Kitos prekės	10 800,00
	Kvalifikacijos kėlimas	300,00
	Komandiruotės	800,00
	Apranga patalynė	200,00

	Kitos paslaugos	3500,00
	Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto nuoma	200,00
	Viso:	97 400,00
	Biuras	
	Darbo užmokestis	38 330,00
	Soc.draudimo įmokos	11 800,00
	Ryšių paslaugos	400,00
	Transporto išlaikymas	1600,00
	Spaudiniai	200,00
	Kitos prekės	8 500,00
	Komandiruotės	200,00
	Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto nuoma	1 600,00
	Kvalifikacijos kėlimas	500,00
	Komunalinės paslaugos	1000,00
	Kitos paslaugos	7800,00
	Viso:	71 930,00
	Iš viso:	169330,00
Telšių rajono savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšos (maudyklų vandens monitoringas ir visuomenės sveikatinimo projektų ir programų rėmimas)	Kitos paslaugos	1500,00
	Iš viso:	1500,00
Visuomenės sveikatinimo projektų ir programų rėmimas	Prekės	50,00
	Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto nuoma	275,00
	Kitos paslaugos	875,00
	Iš viso:	1 200,00
Kultūros tradicijų ir mėgėjų meninės veiklos rėmimas	Kitos paslaugos	500,00
	Iš viso:	500,00
2 proc. parama	Kitos prekės	9,06
	Iš viso:	9,06
Iš viso:		207 339,06

3.3 Lėšos panaudotos:

3.3.1 Išmokėtas darbo užmokestis ir socialinio draudimo įmokos;

3.3.2 Lėšos panaudotos lektorių autorinėms sutartims apmokėti, publikuoti straipsniams rajoninėje spaudoje, renginiams ir kt.

3.3.3 Prekių įsigijimui: mokomosioms priemonėms, kanceliarinėms prekėms, pirmosios medicinos pagalbos rinkiniams, medikamentams ir kt.

3.3.4 Kitoms paslaugoms: vandens mėginių tyrimams, transporto paslaugoms, ryšių paslaugoms, leidinių gamybai.

IV. 2017 METAIS PARENGTOS BIURO VEIKLOS ATASKAITOS

4.1 Parengtos Valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos (I, II, III, IV ketv.) 2017 metų Telšių savivaldybės biudžetui skirtos vykdyti mokinių visuomenės sveikatos priežiūros, visuomenės sveikatos stiprinimo ir stebėsenos funkcijas, panaudojimo vertinimo kriterijų ataskaitos.

4.2 Parengta Sveikatos ugdymo ir mokymo 2017 m. ataskaita Nr. 41-1- sveikata.

4.3 Parengta „Vaikų dantų ir žandikaulių būklės 2016 m. ataskaita“.

4.4 Parengta Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2016 m. veiklos ataskaita.

4.5 Parengta 2017 metų Telšių rajono savivaldybės maudyklų vandens kokybės ataskaita (pateikta Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro tinklalapyje)

4.6 Parengta 2017 metų personalo ataskaita Nr. 3.

4.7 Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro stebėsenos ataskaita už 2016 m.

4.8 2017 metų širdies ir kraujagyslių ligų rizikos grupės asmenų sveikatos stiprinimo programos vykdymo ataskaita.

4.9 Telšių rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankančių vaikų profilaktinių sveikatos patikrinimų 2017-2018 m. m. duomenų analizė

V. BIURO VEIKLA

Pagrindinė Biuro veiklos sritis — Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojamų savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų organizavimas ir teikimas fiziniams ir juridiniams asmenims Telšių rajono savivaldybės teritorijoje. Biuro veikla organizuojama ir vykdoma pagal biuro veiklos programą.

Vaikų ir jaunimo sveikatos stiprinimas

1 Uždavinys	Vykdyti Telšių rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio ugdymo įstaigose vaikų visuomenės sveikatos priežiūrą.
2 Uždavinys	Organizuoti ir įgyvendinti įvairias vaikų ir jaunimo sveikatinimo priemones, ugdančias sveikos gyvensenos įgūdžius, ypatingą dėmesį skiriant dominuojančių sveikatos sutrikimų prevencijai.
Veikla:	Visuomenės sveikatos priežiūros specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose, veikla

Vaikų ir jaunimo sveikatos stiprinimo veikla yra vykdoma 31 Telšių rajono ugdymo įstaigoje ir 5 jų skyriuose t.y. 1 profesinėje mokykloje (1-skyrius), 8 ikimokyklinio ugdymo įstaigose (lopšeliuose-darželiuose) ir 22 bendrojo ugdymo mokyklose bei jų skyriuose. Visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, vykdamis sveikatos priežiūrą mokyklose ir/ ar ikimokyklinio ugdymo įstaigose savo darbe vadovaujasi Lietuvos Respublikos teisės aktais, Telšių rajono savivaldybės tarybos sprendimais, Telšių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro nuostatais, Biuro direktoriaus įsakymais, darbo tvarkos taisyklėmis, pareiginiiais nuostatais bei ugdymo įstaigos visuomenės sveikatos priežiūros veiklos planu, kurį rengia kartu su įstaigos bendruomene, atsižvelgiant į ugdymo įstaigos poreikius ir vykdomos visuomenės sveikatos priežiūros nacionalinius ir vietos prioritetus. Planas yra derinamas su Biuro vadovu. Visuomenės sveikatos priežiūros planas yra sudedamoji ugdymo įstaigos metinės veiklos programos dalis.

Visuomenės sveikatos priežiūrą ugdymo įstaigose vykdamis specialistai (3 lentelė).

3 lentelė. Visuomenės sveikatos priežiūrą mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo įstaigose vykdančių specialistų pasiskirstymas 2017 m. pabaigoje.

Specialistų etatų skaičius	Specialistų skaičius	Specialistų pasiskirstymas pagal užimamą etatą			
		1	0,75	0,5	0,25
13,75	18	7	7	2	2

Visuomenės sveikatos priežiūra ugdymo įstaigose apima šias visuomenės sveikatos priežiūros specialisto funkcijas:

I. Mokinių sveikatos stebėseną:

1) duomenų apie Mokinių sveikatos būklę rinkimą, kaupimą ir analizavimą t.y. informaciją apie kasmetinius mokinių sveikatos profilaktinius patikrinimus suveda į Vaikų sveikatos stebėsenos informacinę sistemą (VSSIS), analizuoja kitus rodiklius, informaciją apibendrina ir pristato ją ugdymo įstaigų bendruomenei, suinteresuotoms institucijoms, koordinuoja ASPĮ specialistų rekomendacijų dėl vaikų sveikatos įgyvendinimą ir kt.);

2) pagal kompetenciją užkrečiamųjų ligų (pedikuliozės, niežų) epidemiologinės priežiūros vykdymą (pagal rekomenduojamą grafiką arba esant poreikiui);

II. Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymą:

1) konsultavimą, informavimą visuomenės sveikatos klausimais (konsultacinės pagalbos teikimas kūno kultūros mokytojams komplektuojant fizinio ugdymo grupes, sudarant fizinio pajėgumo grupių sąrašus, pagal galimybes budint sporto renginiuose, dalyvaujant mokyklos vaiko gerovės darbo grupėse, konsultavimas tėvų, mokinių ir kt.);

2) Mokinių sveikatos stiprinimo priemonių ir Mokyklos aplinkos sveikatinimo priemonių įgyvendinimą t.y. sveikatos mokymo ir ugdymo priemonių (pokalbių, pamokų, diskusijų, paskaitų,

klasės valandėlių, praktinių užsiėmimų, studijų, straipsnių, informacinės padalomosios medžiagos) mokiniams, ugdymo įstaigos bendruomenei organizavimas sveikos gyvensenos temomis).

III. Visuomenės sveikatos rizikos veiksnių stebėseną ir prevenciją:

1) maitinimo organizavimo priežiūros vykdymą (mokinių maitinimo organizavimo tvarką prižiūrintis specialistas vieną kartą per savaitę tikrina, kad maitinimas būtų organizuojamas pagal ugdymo įstaigos vadovo ar jo įgalioto asmens patvirtintus valgiaraščius ir užkandžių asortimento sąrašus, pildo „Valgiaraščio ir mokinių maitinimo atitikties“ žurnalą);

2) ugdymo įstaigos aplinkos atitikties visuomenės sveikatos priežiūros teisės aktų, reglamentuojančių vaikų sveikatos priežiūrą, sveikatos saugą ir stiprinimą, reikalavimams vertinimą.

3) pirmosios medicinos pagalbos teikimą ir koordinavimą;

Informacija apie 2017 m. ugdymo įstaigose vykdytą visuomenės sveikatos priežiūrą pateikiama 4 lentelėje.

4 lentelė. Ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose pirminės visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vertinimo kriterijai ir jų reikšmės 2017 m.

Funkcija	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijaus vertė
Mokinių sveikatos stebėseną	Mokinių iki 18 m. profilaktinių patikrinimų sukauptų ir įvertintų duomenų skaičius (proc.)	99,7 proc.
	Iš jų: ugdomų pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, profilaktinių patikrinimų pažymų skaičius (proc.)	99,2
	Iš jų: ugdomų pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, profilaktinių patikrinimų pažymų skaičius (proc.)	99,9
Užkrečiamųjų ligų epidemiologinės priežiūros vykdymas	Patikrintų vaikų ir mokinių dėl asmens higienos, pedikuliozės ir niežų skaičius	11750
Pirmosios pagalbos teikimas ir koordinavimas	Suteiktų pirmos pagalbos ar gydytojo rekomendacijų įgyvendinimo veiksmų mokiniams skaičius	818
	Iš jų: ugdomų pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas	288
	Iš jų: ugdomų pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas	530
Konsultavimas	Suteiktų individualių konsultavimo paslaugų skaičius ugdymo įstaigų bendruomenėms	2739
	Konsultacijų skaičius ugdymo įstaigų darbuotojams	605
	Konsultacijų mokiniams, ugdomų pagal visas mokymo programas, skaičius	1165
	Konsultacijų tėvams skaičius	969
Maitinimo organizavimo priežiūros vykdymas	Ugdymo įstaigų, kuriose maitinimo organizavimo priežiūrą vykdo VSPS, skaičius	26 (ir 3 ugdymo įstaigų skyriai)
Ugdymo aplinkos atitikties vertinimas	Visuomenės sveikatos priežiūros teisės aktų reikalavimams vertinimų skaičius:	182
	Ugdymo įstaigų, neturinčių leidimų-higienos pasų, ugdymo veiklai vykdyti skaičius	5

Siekiant stiprinti Telšių rajono savivaldybės vaikų ir jaunimo sveikatą, formuoti teisingą jų požiūrį į savo sveikatą, jos išsaugojimą, ugdyti sveikos gyvensenos įgūdžius teikiant kokybiškas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas, 2017 m. ugdymo įstaigų bendruomenių informavimas,

konsultavimas įvairiais visuomenės sveikatos klausimais, mokinių (vaikų) sveikos gyvensenos mokymas buvo organizuojamas ir vykdomas pagal Telšių r. savivaldybės visuomenės sveikatos biuro išskirtas prioritetas, atsižvelgiant į vaikų sergamumą, rizikos veiksnių paplitimą bei ugdymo įstaigų poreikius, susijusius su sveikata stiprinančių programų („Sveikatos ugdymo bendroji programa“, „Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa“, „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa“), projektų („Sveikatiada“, „Mažųjų olimpiada“ ir kt.) įgyvendinimu (5 lentelė).

5 lentelė. Ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas ugdomų mokinių visuomenės sveikatos mokymo ir ugdymo vertinimo kriterijai ir jų reikšmės 2017 m.

Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijaus vertė
1.	Ugdymo įstaigose organizuotų sveikatinimo renginių (paskaitos, pamokos ir kt.) skaičius	2011
2.	Sveikatingumo renginiuose (seminarai, paskaitos, praktiniai mokymai ir pan.) dalyvavusių asmenų skaičius	
	viso:	59421
	iš jų: mokinių, ugdomų pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas skaičius	27401
	iš jų: mokinių, ugdomų pagal bendrojo ugdymo programas skaičius	32020

2017 m. visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, vykdančys sveikatos priežiūrą Telšių rajono ugdymo įstaigose, iš viso pravedė 2011 sveikatos mokymo ir ugdymo renginių, kuriuose dalyvavo 59421 asmenys. Susisteminta informacija apie 2017 m. vykdytą sveikatos ugdymo ir mokymo veiklą pagal temas pateikiama 6 lentelėje.

6 lentelė. Sveikatos ugdymo ir mokymo renginiai ir leidiniai pagal temas 2017 m.

Renginiai ir leidiniai Temos	Pranešimai, paskaitos, pamokos		Diskusijos, debatai ir kiti aktyvaus mokymo būdai		Konkursai, viktorinos, varžybos ir kiti vieši renginiai		TV ir radijo laidos, video- ir audiosužetai	Straipsniai, pranešimai, publikacijos periodiniuose	Stendai, plakatai	Atmintinės, lankstinukai ir kiti leidiniai		
	renginių sk.	dalyvių sk.	renginių sk.	dalyvių sk.	renginių sk.	dalyvių sk.				pavadinimų sk.	tiražas	elektroninių
Iš viso	906	20527	740	15086	365	23808	1	220	541	15	2110	0
iš jų:												
Sveikatos sauga ir stiprinimas, bendrieji sveikos gyvensenos ir ligų prevencijos klausimai	150	3112	118	1872	47	2967	0	62	118	5	1200	0
Sveika mityba ir nutukimo prevencija	118	2507	78	1508	18	1281	0	18	56	1	100	0
Fizinis aktyvumas	76	2977	46	898	128	11923	0	28	37	0	0	
Psichikos sveikata (smurto, savižudybių prevencija, streso kontrolė ir kt.)	39	875	68	1220	39	1240	0	10	18	1	80	0
Aplinkos sveikata	33	647	56	1395	24	1131	0	11	25	0	0	0
Rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencija	49	1689	35	766	17	528	1	19	32	0	0	0

Lytiškumo ugdymas, AIDS ir lytiškai plintančių ligų prevencija	41	800	13	254	3	153	0	3	13	0	0	0
Tuberkuliozės profilaktika	9	121	13	262	1	342	0	3	10	1	100	0
Užkrečiamųjų ligų profilaktika, asmens higiena	150	2990	155	3278	28	1373	0	31	128	4	400	0
Ėduonies profilaktika ir burnos higiena	85	1680	54	1798	35	1404		14	37	1	80	0
Kraujotakos sistemos ligų profilaktika	3	78	12	265	0	0	0	0	5	0	0	0
Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija	145	2895	90	1523	25	1466	0	19	58	2	150	0
Onkologinių ligų profilaktika	8	156	2	47	0	0	0	2	4	0	0	0
Kitos	0	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0

Iš vykdytos sveikatos mokymo ir ugdymo veiklos galima išskirti tokias sveikatos stiprinimo priemones:

1) Mokinių susitikimų inicijavimas ir organizavimas su vietos specialistais aktualiais sveikos gyvensenos ir asmens higienos klausimais.

Sritis	Įvykdyta
I. Ėduonis ir burnos higiena	14 praktinių paskaitėlių (užsiėmimų) „Ėduonies profilaktikos ir burnos higienos“ tema ikimokyklinio ugdymo įstaigų mokiniams UAB „Žemaitijos odontologijos klinikoje“ (218 vaikų)
II. Lytiškumo ugdymas	8 paskaitos-diskusijos tema "Žmogaus gyvybės vystymasis. Neplanuotas nėštumas, jo išeitys ir pasekmės"* (I-IV gimnazijos klasių mokiniams) šiose mokymo įstaigose: „Džiugo“ gimnazijoje, Žemaitės gimnazijoje, Tryškių Lazdynų Pelėdos gimnazijoje, Telšių regioniniame profesinio mokymo centre, Telšių Vincento Borisevičiaus gimnazijoje, Varnių Motiejaus Valančiaus gimnazijoje, Luokės Vytauto Kleivos gimnazijoje (400 mok.)
III. Sveika mityba ir nutukimo prevencija	10 paskaita- praktinių užsiėmimų „Mitybos ir fizinio aktyvumo sąsajos su sveikata I, II“ (pagal amžiaus grupes 7-8kl., 9-10kl.) Telšių rajono bendrojo ugdymo įstaigose (442 mok.)
IV. Sveikatos sauga ir stiprinimas (lėtinių neinfekcinių ligų prevencija)	34 mankštos (užsiėmimai), skirti skeleto (kaulų) ir raumenų sistemos sutrikimų vystymosi prevencijai, Telšių „Ateities“ progimnazijos baseine tikslinės grupės mokiniams (pagal diagnozes R29.3 ir M41). Sudarytos 5 mokinių grupės iš 6 ugdymo įstaigų. (361 dalyvis)

Visuomenės sveikatos stiprinimas savivaldybės bendruomenėje

Įgyvendinant Visuomenės sveikatos stiprinimą Telšių rajono savivaldybės bendruomenėje t.y. didinant Telšių rajono gyventojų informuotumą apie užkrečiamųjų ligų profilaktiką, lėtinių neinfekcinių ligų pagrindinius rizikos veiksnius, jų korekciją, skatinant aktyvesnę, sveikesnę gyvenimo būdą, formuojant tinkamas sveikos gyvensenos nuostatas bei ugdant sveikos gyvensenos įgūdžius, Telšių rajono savivaldybės bendruomenėje buvo inicijuojamos ir organizuojamos įvairios prevencinės sveikatos stiprinimo priemonės įvairioms gyventojų grupėms. Visuomenės sveikatos stiprinimas Telšių rajone buvo vykdytas pagal Telšių r. savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2017 metų veiklos programą, kuri buvo parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos

savivaldos įstatymo 6 straipsnio 4 dalimi, Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymu, Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymu, Lietuvos Respublikos sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymu, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymu ir kitais teisės aktais bei Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos rekomendacijomis.

Remiantis Telšių r. savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2016 metų stebėsenos ataskaita, prevencinė sveikatos stiprinimo veikla buvo orientuota į šias prioritetines sritis:

1. Išorinės mirties priežastys: savižudybės, nukritimai, transporto įvykiai.
2. Sergamumas tuberkulioze.
3. Kūdikių maitinimas motinos pienu Telšių rajone.

3 Uždavinys Skatinti gyventojų sveiką gyvenseną, organizuojant įvairiapusiškas sveikatos stiprinimo priemones.

4 Uždavinys Gerinti bendruomenės narių (visų gyventojų) informatyvumą visuomenės sveikatos klausimais.

Veikla:	Vykdėti sveikatos propagavimą, bei Visuomenės, valdymo institucijų informavimą ir konsultavimą Visuomenės sveikatos klausimais	
Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijaus vertė
1.	Renginių skaičius (konferencijos, seminarai, akcijos, pamokos, žygiai, mankštos) visuomenės sveikatos propagavimo tema	372
2.	Renginiuose dalyvavusių asmenų skaičius	12525
3.	Informacinių pranešimų, straipsnių skaičius (regioninėje spaudoje, internetiniuose puslapiuose)	299
4.	Atmintinės, lankstinukai ir kiti leidiniai (tiražas)	1981

Iš vykdytos sveikatos stiprinimo veiklos, būtų galima išskirti šiuos 2017 metų renginius:

1. Nemokamos mankštos 2017 m. sausio - balandžio, spalio – gruodžio mėn. (110 užsiėmimų, 3290 dalyvių).
2. 2017 m. gegužės mėn. dalyvavimas Europos dviračių iššūkyje 2017 (European Cycling Challenge 2017 – ECC2017) (20 renginių, 1303 dalyviai).
3. Gongų terapijos užsiėmimai 2017 m. liepos - rugpjūčio mėnesiais (11 renginių, 213 dalyvių).
4. „Sveikas senėjimas“ – mankštos baseine vyresnio amžiaus žmonėms 2017 m. sausio - balandžio, lapkričio - gruodžio mėn. (21 užsiėmimas, 391 dalyviai).
5. „Telšių sveikatos akademijos“ užsiėmimai (paskaitos, mankštos) vasario – kovo ir lapkričio – gruodžio mėnesiais (20 užsiėmimų, 298 dalyviai).
6. Mokymai būsimiesiems tėveliams 2017 m. kovo - balandžio ir spalio - lapkričio mėn. (2 mokymų ciklai: 13 paskaitų, 2 ekskursijos po akušerijos ginekologijos skyrių, 262 dalyviai).
7. „Vikingų laivų plauktynės“ Masčio ežere 2017 m. rugpjūčio mėnesį (8 komandos, 120 dalyvių).

8. Renginiai skirti Jungtinių Tautų, Pasaulio sveikatos organizacijos ir Lietuvos Vyriausybės atmintinoms dienoms paminėti.

5 Uždavinys Didinti visuomenės sveikatos priežiūros specialistų kompetenciją sveikatos stiprinimo klausimais.

Visuomenės sveikatos priežiūros specialistės ir biure dirbančios specialistės (visuomenės sveikatos stiprinimo, visuomenės sveikatos stebėsenos ir vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros specialistės) dalyvavo šiose kvalifikacijos tobulinimo kursuose, mokymuose ir seminaruose:

1. „Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimas“.
2. „Alkoholio vartojimo prevencija darbo vietoje“.
3. „Tarpsektorinis bendradarbiavimas sveikatos netolygumų mažinimui“.
4. II nacionalinė visuomenės sveikatos konferencija „Lyderystė sveikatai – sveikata lyderystei“.
5. Respublikinė konferencija „Atsvoris ir nutukimas šiandien“.
6. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ankstyvosios intervencijos mokymai.
7. „Viešieji pirkimai: 2017 metų didieji pasikeitimai“.
8. „Paskaitų ciklas apie žmogaus papilomos virusą (ŽPV) ir gimdos kaklelio vėžį.

Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėseną (monitoringą)

6 Uždavinys Vykdyti savivaldybės visuomenės sveikatos stebėseną (monitoringą)

1. 2016 metų pradžioje Telšių rajone gyveno 43 059 gyventojų, t.y. 863 gyventojais mažiau nei 2015 m. Neigiamus gyventojų skaičiaus pokyčius galima sieti su neigiamu migracijos saldo, neigiamu natūraliu gyventojų prieaugiu.

2. Gimusiųjų skaičius padidėjo nuo 9,1 (2010 m.) iki 10,4 (2014 m.) 1000 gyventojų, o nuo 2015 m. pradėjo mažėti (2015 m. – 10,3, 2016 m. – 9,9).

3. Didžioji dalis Telšių r. gyventojų 2016 m. (50,7 proc. visų mirusių) mirė nuo kraujotakos sistemos ligų. Mirtys nuo piktybinių navikų sudarė – 21,6 proc., mirtys nuo išorinių priežasčių – 10,9 proc., nuo kvėpavimo sistemos ligų – 4,1 proc., virškinimo sistemos ligų – 5,6 proc., nuo infekcinių ligų – 1,8 proc.

4. 2016 m. pradžioje Telšių r. didžiausią gyventojų dalį sudarė 18-44 m. – 31,9 proc., 45-64 m. – 29,12 proc. ir 65 m. ir vyresni – 20,56 proc. asmenys, mažiausią dalį 0-14 m. – 14,75 proc. asmenys.

5. 2016 metais didžiausias gyventojų sergamumas buvo kvėpavimo, jungiamojo audinio ir skeleto – raumenų bei nervų sistemos ligomis. Iš jų kvėpavimo sistemos ligų bendrasis sergamumo rodiklis buvo žemesnis už šalies sergamumo rodiklį.

6. Psichikos ir elgesio sutrikimai, nervų sistemos, virškinimo sistemos, jungiamojo audinio ir skeleto sistemos ligos viršijo šalies sergamumo šiomis ligomis rodiklius.

7. Palyginus Telšių rajono, Telšių apskrities bei Lietuvos susirgimų tuberkulioze rodiklius, nustatyta, kad sergamumas, skaičiuojant 1000 gyventojų, Telšių rajone išlieka aukštesnis nei Lietuvos, bet yra žemesnis nei Telšių apskrityje.

8. Telšių rajono savivaldybėje nedarbo lygis nuo 2011 metų mažėjo. 2012 m. registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis siekė 13,3 proc., 2013 m. – 12,2 proc., 2014 m. – 9,8 proc., 2015 m. – 8,0 proc., 2016 m. – 7,4 proc.

9. Remiantis Lietuvos Respublikos Statistikos departamento duomenis 2016 m. Telšių rajone į paviršinius vandenius nebuvo išleista nepakankamai išvalytų nuotekų.

10. Iš viso 2016 m. per maudymosi sezoną Telšių rajono savivaldybės paplūdimiuose buvo atlikti 26 mikrobiologiniai tyrimai. Iš Germanto bei Lūksto vandens telkinių paimta po 8 vandens mėginius, iš Masčio ežero vandens telkinio buvo paimta 12 vandens mėginių. Buvo atlikta 16 cheminių tyrimų Masčio ežero ir Biržuvėnų tvenkinio vandens tyrimai.

11. Tyrimų rezultatai parodė, kad po įvykusios kanalizacijos avarijos Telšių mieste, Masčio ežere žarninių enterokokų skaičius viršijo leistinas higienos normas ribas. Apie vandens taršą buvo informuoti gyventojai ir nuo maudynių Masčio ežere susilaikyti, kol bus atlikti papildomi tyrimai. Visų kitų maudyklų vandens kokybės rodikliai atitiko Lietuvos higienos norma HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“ reglamentuotus vandens kokybės reikalavimus ir juose maudytis buvo galima. Nuolaužų, plūduriuojančių medžiagų, dervų likučių, stiklo, plastiko, gumos ir kitų liekanų per maudymosi sezoną nebuvo pastebėta.

12. 2016 m. 10 000 Telšių r. gyventojų teko: gydytojų - 23,6, šeimos gydytojų – 6,2, slaugytojų – 71,8, odontologų – 8,6, vidaus ligų gydytojų – 4,8, chirurgų – 2,15, akušerių, ginekologų – 1,9. Telšių r. gyventojų aprūpinimas medicinos personalu, išskyrus šeimos gydytojų skaičių, yra didesnis nei Telšių apskrities rodikliai.

13. Vertinant laikotarpį nuo 2013 m. nustatyta, kad Telšių r. gyventojai 2016 m. greitosios medicinos pagalbos paslaugomis naudojami panašiai, kaip ir ankstesniais metais

14. 2016 m. Telšių r. socialines pašalpas gavo 1429 asmenys. Nuo 2013 m. gaunančių socialines pašalpas skaičius ženkliai sumažėjo.

15. Ligos pašalpos atvejų skaičius nuo 2013 m. išlieka panašus. 2016 m. vienam apdraustajam teko 11,71 apmokėtų laikino nedarbingumo dienos. Tai ženkliai daugiau nei Lietuvos ir Telšių apskrities rodikliai.

Visuomenės sveikatos biuro 2017 m. ataskaitą parengė: vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros specialistė Asta Matulevičienė, tel. 8 677 78542, el. p. afabijonaviciute@gmail.com, visuomenės sveikatos stiprinimo specialistė Dovilė Mickutė, tel. 8 (444) 60155, el. p. dovile.mickute@telsiurvsb.lt, visuomenės sveikatos stebėsenos specialistė Sandra Valančienė, tel. 8 (444) 60155, el. p. s.valanciene@telsiai.lt